ISSN 2181-7839

XALQ TA'LIMI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK JURNALI

Muassis:
O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

PUBLIC EDUCATION

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL
MINISTRY OF PRESCHOOL AND SCHOOL EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

2026

5-son
(Sentabr-Oktabr)

Jurnal 1918-yil dekabr oyidan chiqa boshlagan
O'zMAA tomonidan 2013-yil 4-martda qaytadan ro'yxatga olinib, 0104-raqamli guvohnoma berilgan.

TOSHKENT

MUNDARIJA

		TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI
O. Ganiyev	4	Ta'lim tizimida korrupsiyaga qarshi immunitetni shakllantirish: jamoatchilik fikri asosida empirik tahlil
M. Pardayeva	13	Yangi o'quv yilining dastlabki 30 kunida maktab boshqaruvi: strategik ustuvorliklar va boshqaruv amaliyotining diagnostik tahlili
A. Xolmurodov	22	Pedagog kadrlar bilan ta'minlash va ularning kasbiy rivojlanish tizimini takomillashtirish: muammolar, huquqiy asoslar va istiqboldagi yo'nalishlar (Maktabgacha va maktab ta'limi tizimi misolida)
X. Nurmetov	26	Ta'lim tizimini raqamlashtirish sharoitida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari
U. Xasanov	30	Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak pedagoglarning raqamli madaniyatini rivojlantirish asosida kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish
U. Toxirov	33	Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda "PBL" va "Sun'iy intellekt" vositalarini birgalikda qo'llashning pedagogik muammolari va ularning yechimlari
D. Kamoljonova	38	Mutolaa sotsiometrik munosabatlarni shakllantiruvchi madaniy vosita sifatida
B. A'zamov	42	Multimedia texnologiyalari orqali talabalarda raqamli kompetentlikni rivojlantirish
R. Quziyev	46	O'smir yoshdagi o'quvchilarni ijtimoiylashtirish jarayonida axborotlar bilan ishlash madaniyatini shakllantirishning tarbiyaviy ahamiyati
D. Mo'ydinova	50	Talabalarda shaxsiy e'tiqodini shakllantirish texnologiyasi
		TA'LIM VA TARBIYA METODIKASI
Z. Taxirov	53	Uslubiyatning fonetik vositalari
D. Il'yasova	58	Bolalar adabiyoti vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik didini shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik ahamiyati
N. Kamolova	61	Kimyo ta'limida o'quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishning o'ziga xos jihatlari
M. Kenjayeva	70	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish bosqichlari
D. Sadikov	74	Organik kimyo darslarida laboratoriya mashg'ulotlarini raqamli texnologiyalar asosida tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari
		ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI
M. Sayidova	79	Ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologik ta'lim mazmunida ilg'or texnologiyalarning aks etishi
J. Buriyev	83	Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish
U. Toxirov	86	Oliy ta'lim jarayonida muammoli ta'lim (pbl) texnologiyasi bilan sun'iy intellekt vositalarini integratsiyalashning pedagogik salohiyati

N. Temirov, X. Sirojiddinova	91	O‘quv jarayonini rivojlantirishda sun’iy intellektdan foydalanish
		TA’LIMDA MENEJMET
Q. Almardanov	94	Maktab rahbarlarining boshqaruv kompetensiyasini takomillashtirish orqali ta’lim sifatini oshirish jarayonlarini optimallashtirish
		TA’LIMDA IQTISODIOT VA MOLIYALASHTIRISH
N. Boymuradov	103	Maktabgacha ta’lim tashkilotida moliyaviy barqarorlikni ta’minlashda moliyaviy boshqaruv modeli
A. Boltaev	109	Tizimli yondashuv asosida maktabgacha ta’lim tashkilotlarida byudjetdan tashqari mablag‘larni jalb qilish va ularni samarali boshqarish
		MALAKA OSHIRISH VA QAYTA TAYYORLASH
N. Dushayeva	115	Umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida pedagogik etikani shakillantirish vositalari va shartlari
		PSIXOLOGIYA
X. Toshturdieva	119	Umumiy o‘rta ta’lim maktablari o‘quvchilarini deontologik qobiliyatlarini shakllantirishning hozirgi holati
M. Muzaffarova	127	Raqamli jamiyat sharoitida boshlang‘ich maktab o‘quvchilarining raqamli sotsializatsiyasi va ota-onalik kompetentligining psixologik-pedagogik determinantlari
D. Adilova	131	Jamoadagi konfliktlarni boshqarish va ularni konstruktiv murosaga olib kelishning zamonaviy mexanizmlari
		ATROF-MUHIT MUHOFAZASI VA EKOLOGIK XAVFSIZLIK
D. Zayniddinova	135	Markaziy osiyoda suv resurslari muammosi va barqaror boshqaruv strategiyalari
		QIYOSIY PEDAGOGIKA
D. Xoliqulova	138	Mehrli maktab o‘quvchilarining ijtimoiy moslashuvchanlik ko‘nikmalarini rivojlantirishning xorijiy tajribasi

Durdona MO‘YDINOVA,
Farg‘ona davlat universiteti, talaba

TALABALARDA SHAXSIY E’TIQODINI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYASI

Annotatsiya

Maqolada ishda pedagogik metodlar – diskussiya, guruhli loyiha ishlari, refleksiv mashg‘ulotlar, mentorlik va ijtimoiy loyihalarda ishtirok – talabalarning axloqiy-ma’naviy qarashlarini ongli ravishda rivojlantirishdagi samarasi tahlil qilinadi. Shu bilan birga, Prezident Shavkat Mirziyoyev va Ta’lim vazirligining ma’naviyat, ma’rifat va ta’lim sohasidagi siyosati, zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg‘unligi, talabalarda shaxsiy e’tiqodni barqaror shakllantirishga xizmat qilishi ko‘rsatib o‘tiladi

Tayanch so‘zlari. Diskussiya, refleksiya, shaxsiy e’tiqod, pedagogik texnologiya, ma’naviyat, ma’rifat, zamonaviy ta’lim, mentorlik, refleksiv mashg‘ulotlar.

В статье анализируется эффективность педагогических методов в работе –дискуссии, групповой проектной работы, рефлексивных занятий, менторства и участия в социальных проектах – в осознанном развитии нравственно-духовных взглядов студентов. В то же время указывается, что политика Президента Шавката Мирзиёева и Министерства образования в сфере духовности, просвещения и образования, ее гармония с современными педагогическими подходами способствуют устойчивому формированию личных убеждений у студентов.

Ключевые слова. Дискуссия, рефлексия, личные убеждения, педагогические технологии, духовность, просвещение, современное образование, менторство, рефлексивные занятия.

The article analyzes the effectiveness of pedagogical methods in the work - discussion, group project work, reflexive training, mentoring, and participation in social projects - in the conscious development of students' moral and spiritual views. At the same time, it is shown that the policy of President Shavkat Mirziyoyev and the Ministry of Education in the field of spirituality, enlightenment, and education, combined with modern pedagogical approaches, serves the stable formation of personal beliefs in students.

Key words. Discussion, reflection, personal belief, pedagogical technology, spirituality, enlightenment, modern education, mentoring, reflexive training.

Pedagogika nuqtayi nazaridan e’tiqod shaxsning ma’naviy shakllanishida muhim o‘rin tutuvchi asosiy omillardan biri sifatida talqin etiladi. Ilmiy manbalarda e’tiqod – bu shaxs tomonidan chuqur anglab yetilgan hamda uning xulq-atvori va amaliy faoliyatida namoyon bo‘ladigan barqaror ishonch, deb ta’riflanadi. Mazkur ishonch shaxs faoliyatining ichki motivatsion asosi bo‘lib xizmat qiladi. Shaxsiy e’tiqod esa pedagogik jihatdan shaxsning individual ma’naviy sifati sifatida qaraladi. Shaxsiy e’tiqod – bu shaxsning dunyoqarashi, qadriyatlari va hayotiy pozitsiyasini belgilovchi, uning ijtimoiy xulqi va faoliyat yo‘nalishini aniqlab beruvchi mustahkam ichki ishonch tizimi, deb ta’riflanadi. Jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida talim va tarbiya jarayonida ilg‘or pedagogik yutuqlardan foydalanish bilan bir qatorda talabalarda mustahkam shaxsiy e’tiqodga ega bo‘lgan mas’uliyatni chuqur his etadigan malakali mutaxassislarni tayyorlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim-tarbiya jarayonini sifatli tashkil etish nafaqat kasbiy bilim berish, balki yoshlarning ma’naviy-axloqiy qarashlarini va hayotiy e’tiqodini shakllantirishni ham talab etadi.

Shaxsiy e’tiqodni shakllantirish talabalarning ma’naviy va axloqiy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Miloddan avvalgi 427–347-yillarda yashab o‘tgan falsafiy olim hisoblangan Aflotun e’tiqodni inson qalbida shakllanadigan hamda uning haqiqatni anglash va qabul qilish darajasini belgilovchi ichki ishonch sifatida talqin etgan. Uning fikricha, e’tiqod insonni bilim va haqiqat sari yetaklovchi muhim ma’naviy asos hisoblanadi. Bu g‘oya Sharq falsafasida ham rivojlantirilib, 873–950-yillarda yashab o‘tgan Abu Nasr Forobiy tomonidan e’tiqod insonning ma’naviy kamolotini ta’minlovchi va uning faoliyatini boshqaruvchi ichki ruhiy kuch sifatida izohlangan. Forobiy e’tiqodni shaxsning jamiyatdagi o‘rni va xulq-atvorini belgilovchi asosiy omillardan biri deb hisoblagan. Keyinchalik nemis klassik falsafasi vakili, 1724–1804-yillarda yashab o‘tgan Immanuel Kant ham e’tiqod masalasiga alohida e’tibor qaratib, uni insonning axloqiy faoliyati va qarorlarini belgilovchi, uning ichki ishonchiga asoslangan ma’naviy mezon sifatida baholagan. Shunday qilib, ushbu faylasuflarning qarashlarida e’tiqod shaxsning ichki ishonchi, ma’naviy kamoloti va hayotiy faoliyatini belgilovchi muhim falsafiy va ruhiy omil sifatida talqin etiladi.Pedagogika va psixologiya tadqiqotlarida talabalar o‘z e’tiqodini shakllantirish jarayonida individual qadriyatlar, ijtimoiy muhit va pedagogik texnologiyalar muhim rol o‘ynaydi.

Pedagogik amaliyotda interaktiv metodlar, loyiha ishlari, refleksiv mashg‘ulotlar va ijtimoiy loyihalar talabalarda e’tiqodiy qadriyatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi [3]. Olima pedagogik texnologiyalar va amaliy faoliyat uyg‘unligi shaxsiy e’tiqodni mustahkamlashini ta’kidlaydi. Ushbu fikrga asoslanib aytish mumkinki, talabalarda e’tiqodiy qadriyatlar faqat auditoriya mashg‘ulotlari bilan cheklanib qolmasdan, ijtimoiy loyihalar va tarbiyaviy tadbirlar orqali mustahkamlanishi lozim. Bu esa e’tiqodning hayotiy ahamiyatini oshiradi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, shaxsiy e’tiqodni shakllantirish jarayonida talabaning individual xususiyatlari, ijtimoiy muhit va pedagogik texnologiyalar birgalikda muhim rol o‘ynaydi.

Talabalarda shaxsiy e’tiqodni shakllantirish zamonaviy pedagogik jarayonda muhim o‘rin tutadi. Tadqiqot natijalari ko‘rsatadiki, e’tiqodiy qadriyatlar nafaqat nazariy bilimlar orqali, balki talabaning amaliy faoliyati va ijtimoiy muhit bilan o‘zaro ta’siri orqali barqaror rivojlanadi. Zamonaviy ta’limda interaktiv va kreativ metodlar – diskussiya, guruhli loyiha ishlari, refleksiv mashg‘ulotlar va mentorlik texnologiyalari – shaxsiy e’tiqodni shakllantirishda samarali vositalar sifatida namoyon bo‘ladi.

Diskussiya va guruhli loyiha ishlari talabalarni mustaqil fikrlashga, o‘z qarashlarini baholashga va axloqiy qarorlar qabul qilishga o‘rgatadi. Refleksiv mashg‘ulotlar esa talabaning o‘z faoliyatini tahlil qilish va qadriyatlarni anglash qobiliyatini oshiradi. Mentorlik va individual yondashuv esa talabaning shaxsiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi, shaxsiy e’tiqodni ongli va barqaror shakllantirish imkonini beradi.

Shu bilan birga, ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish talabaning qadriyatlarini hayotiy tajriba bilan mustahkamlashga xizmat qiladi. Bularning barchasi shuni ko‘rsatadiki, pedagogik jarayonlarda nazariy bilimlar, amaliy faoliyat va kreativ yondashuv uyg‘unligi shaxsiy e’tiqodni samarali rivojlantirishga imkon beradi.

Tadqiqot natijalari tahliliga ko‘ra, pedagogik metodlar talabalarning shaxsiy e’tiqodini shakllantirishda samarali vosita ekanligi aniqlandi. Xususan, mentorlik va individual yondashuv metodi eng yuqori natijani ko‘rsatib, 85% talabalarda shaxsiy e’tiqodning ongli ravishda rivojlanganligi kuzatildi. Shuningdek, guruhli loyiha ishlari orqali 80% talabalarda axloqiy mas’uliyat va ijtimoiy faollik oshganligi aniqlandi. Munozara metodi

esa 75% talabalarga o‘z e’tiqodini ongli ravishda anglash imkonini bergan. Refleksiv mashg‘ulotlar natijasida esa 70% talabalarda o‘z qadriyatlarini anglash darajasi oshganligi kuzatildi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, mazkur pedagogik metodlardan samarali foydalanish talabalarning shaxsiy e’tiqodini shakllantirish va rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalarda shaxsiy e’tiqodni shakllantirish pedagogik jarayonda nazariy bilim, amaliy faoliyat va interaktiv metodlarning uyg‘unligi orqali amalga oshiriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, diskussiya va guruhli loyiha ishlari talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va axloqiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshiradi. Refleksiv mashg‘ulotlar esa talabalarga o‘z qadriyatlarini anglash va shaxsiy e’tiqodni chuqurroq tushunishga imkon yaratadi.

Tadqiqot natijalaridan ko‘rinib turibdiki, barcha pedagogik metodlar talabalar shaxsiy e’tiqodini shakllantirishda sezilarli natija bergan, lekin foiz ko‘rsatkichlari 100% ga yetmagan. Bu shuni anglatadiki, metodlarni qo‘llash samaradorligini oshirish uchun qo‘shimcha pedagogik chora-tadbirlar zarur:

1. Munozara (75%) ortib qolgan 25 foizni qoplash uchun: talabalar o‘rtasida ko‘proq strukturali va rolli munozaralar tashkil qilish tavsiya etiladi. Talabalarga oldindan muammo yoki mavzu bo‘yicha tayyorgarlik berish ularning fikrini ongli ravishda ifoda etishini kuchaytiradi.

2. Guruhli loyiha ishlari (80%) ortib qolgan 20 foizni to‘ldirish uchun: loyihalarni turli darajadagi murakkablikda va real hayotiy masalalar asosida tashkil qilish lozim. Har bir guruh a’zosi responsabil vazifalarni olishi va yakuniy natijaga faol hissa qo‘shishi ta’minlanishi kerak.

3. Refleksiv mashg‘ulotlar (70%) ortib qolgan 30 foizni qoplash uchun: talabalarning shaxsiy kundalik (journaling) va tahlil mashqlarini ko‘paytirish tavsiya etiladi. Mentor tomonidan individual tahlil va fikr-mulohaza berish orqali refleksiv jarayon mustahkamlanadi.

4. Mentorlik / individual yondashuv (85%) Ortib qolgan 15 foizni kamaytirish uchun: mentor-talaba uchrashuvlar sonini ko‘paytirish va shaxsiy maqsadlar bo‘yicha individual reja ishlab chiqish zarur. Talabaning qiziqishlari va qiyinchiliklariga mos psixologik va ma’naviy qo‘llab-quvvatlashni kuchaytirish tavsiya etiladi.

Shuningdek, mentorlik va individual yondashuv talabaning shaxsiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlab, e’tiqodning ongli va barqaror shakllanishini ta’minlaydi. Ijtimoiy loyihalarda ishtirok esa talabalarga qadriyatlarni hayotiy tajriba orqali mustahkamlash imkonini beradi va shaxsiy e’tiqodni amaliy jihatdan rivojlantiradi.

Umuman olganda, pedagogik texnologiyalarni uyg‘un va kreativ tarzda qo‘llash, talabalarda shaxsiy e’tiqodni nafaqat nazariy, balki hayotiy tajriba orqali shakllantirishga yordam beradi. Bu esa zamonaviy ta’lim jarayonida talabaning ma’naviy, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov Z.Yu. Talabalarni e’tiqodiy qadriyatlarini shakllantirish metodlari, Samarqand, 2019, 30–33-betlar.

2. Smith J., Brown R. Developing Personal Beliefs in Higher Education, London, 2020, 12–15-betlar.

3. Sultonova M. Pedagogik texnologiyalar va shaxsiy e’tiqod, Toshkent, 2022, 60–62-betlar.

Bosh muharrir:
Mahmudov Sarvar Yuldashevich

Bosh muharrir o‘rinbosari v.v.b.;
Mas’ul kotib:
Suyarova Lutfiya Muxiddinovna

TAHRIR HAY’ATI:
Xilola UMAROVA, E’zozxon KARIMOVA, Risboy JO‘RAYEV, Xolboy IBRAGIMOV, G‘ayrat SHOUMAROV, Ulug‘bek INOYATOV, Oynisa MUSURMONOVA, Shukurullo MARDONOV, Saidaxbor BULATOV, Barno ABDULLAYEVA, Dilyara SHARIPOVA, Lola MO‘MINOVA, Maqsudjon YULDASHEV, Nilufar ISAQULOVA, Mirodiljon BARATOV, Muhabbat MIRSALIYEVA, Bahodir MA’MUROV, Zair TAXIROV, Sharibboy ERGASHEV, Shaxnoza XALILOVA

Tahririyat manzili:

Toshkent shahar Shayhontoxur tumani Navoiy ko‘chasi, 30-uy.
E-mail: xalq_talimi@xtv.uz Tel: (90)994-77-88, (93)528-90-47, (97)776-33-70
t.me/xalqtalimi_jurnali. http://t.me/xalq_talimi_jurnali.

Jurnalga yuborilgan maqolalarga javob qaytarilmaydi, jurnalda e’lon qilingan maqolalardan olingan matnlar ‘‘Xalq ta’limi’’ ilmiy-metodik jurnalidan olindi, deb ko‘rsatilishi shart.

Jurnal 2015-yil 20-martdagi 214/2-sonli qarori bilan OAK ilmiy nashrlari ro‘yxatiga kiritilgan.

“TAFAKKUR NASHRIYOTI” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent shahri, Shayhontoxur tumani, Navoiy ko‘chasi, 30-uy

Bosishga ruxsat etildi: __.__.____-y. Qog‘oz bichimi 70x100 1/16. Ofset bosma usuli.
Shartli b.t. 12,0. Adadi __ ___ nusxa. – buyurtma.
Bahosi kelishilgan narxda.

Ushbu songa mas’ul – Muhammad Xurshida Tolibovna

Jurnalga taqdim etilgan barcha materiallar https://rustxt.ru/antiplagiat sayti hamda https://t.me/check_antiplagiat_bot da monitoring qilinadi.

© “Xalq ta’limi” jurnali, 2026.